

Veiledning til havneterminaler om forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip

- Sikker lasting og lossing av bulkskip

Hvem er veiledningen til for?

Veiledningen er skrevet for terminalrepresentanter ved havneterminaler som omfattes av forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip, slik som beskrevet i forskriften § 5 b og § 8. Den tar for seg oppgavene og ansvaret til terminalrepresentanten.

Dokumentasjon

Det er krav til at terminalen skal oppbevare laste- og losseplanen med revisjoner i minimum 6 måneder.

Vi vil anbefale at terminalene har rutiner for oppbevaring av følgende dokumenter:

- Sjekkliste for skipets egnethet
- Skip-havn sikkerhetsjekkliste
- Erklæring at lasting/lossing er utført. Og ved lossing: erklæring at lasterommene er tømt og rengjort

Det er være relevant å kunne dokumentere at følgende informasjon er utvekslet med skipet:

- Melding om anløp fra skipet
- Opplysninger til skipsfører fra terminalen
- Informasjonshefte om terminalen
- Lasterklærings skjema

Dette for å kunne dokumentere forberedelser og operasjonen ovenfor parter i saken eller myndigheter, hvis det skulle oppstå spørsmål i ettertid. Dokumentasjonen kan lagres digitalt.

Før ankomst havn

Terminalrepresentant

Terminaloperatør skal utpeke en terminalrepresentant.

Terminalrepresentanten har det generelle ansvaret for forberedelse, gjennomføring og fullføring av laste- eller losseoperasjoner som foretas av terminalen for et bestemt bulkskip, og myndighet til å kontrollere operasjonene. Vi anbefaler at det er én ansatt som har dette ansvaret. Det kan være flere ansatte som får oppgavene delegert, men det bør være én som er hovedansvarlig.

Terminalrepresentanten må utpekes skriftlig. Det kan dokumenteres i for eksempel en stillingsinstruks, prosedyre eller lignende.

Terminalrepresentanten er Kystverkets kontaktpunkt.

Ref. forskrift om sikker lastning og lossing § 5 b.

Terminalrepresentantens ansvarsområder

Terminalrepresentantens ansvarsområder er:

- Opplysninger til skipsfører
- Lasteerklærings skjema
- Påpeke åpenbare mangler på bulkskipet. til skipsfører
- Plikter før lastning og lossing

Ansvarsområdene bør beskrives en instruks, prosedyre eller lignende.

Terminalen må også sørge for nødvendig opplæring i de oppgaver som omfattes av terminalrepresentantens ansvarsområder.

Det er praksis ved mange av terminalene å bruke agenter til å kommunisere med fartøyene. Dette gjør agentene på vegne av terminalen. Ansvar for at oppgavene som er tillagt terminalen utføres, vil fremdeles ligge hos terminalen.

Ref. forskrift om sikker lastning og lossing § 8.

Terminalens egnethet

Terminaloperatøren skal være sikker på at de skipene som kommer til kaien har mulighet til å legge til kaien. De må ha satt klare begrensninger med hensyn til fysiske mål, slik som skipets dypgående, og lengde, fortøyningsinnretninger, fendere, mulighet for å rigge gangvei og eventuelle hindringer for laste- eller losseinnretningene.

Terminalen må gjøre en vurdering av det enkelte skips anløp.

Ref. forskrift om sikker lastning og lossing § 5 a vedlegg 2 pkt. 1.

Kvalitetsstyringssystem

Terminalen skal være sertifisert i samsvar med standarden ISO 9001:2000 eller tilsvarende. Det skal være definert i sertifikatet at sertifiseringen omfatter laste- og losseoperasjonen.

Kvalitetssikringssystemet skal inneholde instruks og prosedyrer som sier hvordan de skal sørge for at laste- og losseoperasjonen planlegges, utføres og avsluttes foregår på en sikker og trygg måte og i henhold til forskriften. Systemet skal beskrive hvem som skal utføre oppgavene, når oppgavene skal gjøres og hvordan de skal gjøres.

Avvik og behandling av avviksmeldinger som handler om laste og losseoperasjonen skal også være en del av systemet.

Ref. forskrift om sikker lastning og lossing § 5 d.

Melding om anløp

Skipsføreren skal gi melding til havnen om anløpet.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 7 b

Terminalene må påse eller etterspørre slik at de mottar informasjonen.

Se eget dokument Pre-arrival ship/shore exchange of information.

Informasjon (informasjonshefte)

Terminaloperatøren skal definere kravene de stiller til fartøyene og gi opplysninger til fartøyene om havnen og terminalen i et informasjonshefte. Det skal også inneholde krav fra offentlige myndigheter, herunder Kystverket og Sjøfartsdirektoratet. Dette kan for eksempel være kontaktinformasjon til losformidlingen og sjøtrafikksentralen,

Informasjonen skal gjøres tilgjengelig for kaptein.

Anbefalt innhold i informasjonsheftene om havnen og terminalen

- 1 opplysninger om kontaktpersoner ved terminalen
- 2 tekniske data om kaiplassene og laste- eller losseutstyr
- 3 vanndybde ved kaiplassen
- 4 densitet ved kaiplassen
- 5 opplysninger om hvor små og store skip terminalen er utformet for å ta imot, herunder minste avstand mellom hindringer på dekk
- 6 fortøyningsarrangementer og tilsyn med fortøyningslinjer
- 7 laste- eller lossehastigheter og avstander til utstyr
- 8 laste- eller losseprosedyrer og -kommunikasjon
- 9 bestemmelse av lastvekt med lastveiingsutstyr og undersøkelse av dypgående
- 10 vilkår for at terminalen skal kunne ta imot kombinasjonsskip
- 11 atkomst til og fra skip og kaiplasser eller kaier
- 12 nødprosedyrer for terminalen
- 13 erstatningsordninger
- 14 plassering av fallrepstrapp på landingsplassen
- 15 opplysninger om avfallsmottak ved terminalen

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 5 c og BLU-kode vedlegg 1 pt. 1.2.

Se egne dokument Recommended contents of port and terminal information books og Information to be provided by the terminals to the master – example.

Opplysninger til skipsfører

Når terminalrepresentanten mottar melding om skipets ankomsttid (ETA), skal hen gi skipsføreren relevante opplysninger om kai, laste og losseutstyr, fortøyningsinnretninger, lasten og planlagt laste- eller losseoperasjon som gjelder det enkelte anløp.

- 1 Betegnelsen på kaiplassen der lasting eller lossing vil bli utført, og beregnet tid for anløp og fullføring av lasting eller lossing.
- 2 Laste- eller losseutstyrets egenskaper, herunder terminalens nominelle laste- eller lossehastighet og antall laste- eller losserenner som skal brukes, samt beregnet tid for hver tømning eller (ved lossing) beregnet tid for hvert stadium av lossingen.
- 3 Særtrekk ved fortøynings- eller kaiplassen som skipsføreren kan ha behov for å vite om, herunder plassering av faste og flyttbare hindringer, fendere, pullerter og fortøyningsinnretninger.
- 4 Minste vanndybde langs kaiplassen, og i innseilings- og utseilingskanalene.
- 5 Densitet ved kaiplassen.
- 6 Største avstand mellom vannlinjen og oversiden av lukedeksler eller lukekarmer, avhengig av hva som er aktuelt for laste- eller losseoperasjonen, og største høyde over vannet.
- 7 Arrangementer for landganger og atkomst.
- 8 Opplysningene om beregnet tid for anløp og avreise (jf. nr. 1), og om minste vanndybde ved kaiplassen (jf. nr. 4), skal ajourføres løpende og oversendes skipsføreren når melding om beregnet ankomsttid er mottatt.
- 9 Hvilken side av skipet som skal ligge langs kai.
- 10 Største tillatte innseilingshastighet mot kaien og tilgang til taubåter, deres type og trekraft på pullerter.
- 11 Lasterekkefølgen for forskjellige lastepartier, og eventuelle andre restriksjoner dersom det ikke er mulig å ta inn lasten i en hvilken som helst rekkefølge eller i et hvilket som helst rom av hensyn til skipets spesielle behov.
- 12 Alle egenskaper ved lasten som skal lastes som kan utgjøre en risiko dersom lasten kommer i kontakt med annen last eller lastrester om bord.
- 13 Forhåndsopplysninger om planlagte laste- eller losseoperasjoner eller endringer i eksisterende planer for lasting eller lossing.
- 14 Angivelse av om terminalens laste- eller losseutstyr er fast eller har begrenset bevegelighet.
- 15 Nødvendige fortøyingstrosser.
- 16 Melding om uvanlige fortøyningsarrangementer.
- 17 Eventuelle restriksjoner på ballastering eller deballastering.
- 18 Største tillatte dypgående.
- 19 Alle andre opplysninger angående terminalen som skipsføreren ber om.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip §8 a vedlegg 4

Lasterklærings skjema

Terminalrepresentanten skal ved lasting så tidlig som mulig sende skipsføreren lasterklærings skjemaet.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 8 b og BLU-code vedlegg 5.

Se eget dokument Form of cargo information.

Før lasting og lossing

Laste- og losseplan

Det skal utarbeides en laste- og losseplan. Ref. § 9 (1)

Planen skal signeres av skipsfører og terminalrepresentanten. Ref. § 9 (1)

Enhver endring i planen som kan påvirke fartøyets eller besetningens sikkerhet skal avtales av begge parter i form av en revidert plan. Ref. § 9 (2)

Alle versjoner av laste og losseplanen skal oppbevares på skipet og ved terminalen i 6 måneder. Terminalen må kunne legge fram dokumentasjon på signerte laste- og losseplaner til bulkskipene som har operert ved terminalen de siste 6 mnd., inkludert reviderte planer. Ref. § 9 (3)

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 9 (1), 9 (2) og 9 (3) og BLU-manual, vedlegg 2.

Se eget dokument Loading/Unloading Plan - example.

Åpenbare mangler på bulkskipet

Hvis terminalrepresentanten ser at bulkskipet har feil og skader som vil kunne føre til farlige situasjoner, skal hen informere skipsføreren og varsle Sjøfartsdirektoratet.

Dette skal være beskrevet i en prosedyre eller en del av dokumentert opplæring.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 8 c

Terminalrepresentantens plikter før oppstart og under lasting eller lossing

Terminalrepresentanten skal før laste- eller losseoperasjonen, og under operasjonen sørge for følgende:

- at skipsfører har fått navn og kontaktinformasjon om kontaktperson
- unngå skade på skip under operasjonen
- at lasting og lossing foregår etter planen. Dette innebærer å holde skipet på rett kjøll, unngå krenning og vridning av skip, varsle ved kritiske deler av operasjonen, kontinuerlig overvåking og gi informasjon om endringer, registrere vekt og fordeling, informere om lastehastighet, sørge for å ivareta trimming i henhold til avtale og sørge for å tømme egne transportsystem for last ved avslutning
- at eventuelt varmt arbeid, skal risikovurderes

Dette skal være beskrevet i en prosedyre eller en del av dokumentert opplæring.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 8 d vedlegg 5

Sikkerhetssjekkliste (ship shore safety checklist)

Skipsfører og terminalrepresentant skal fylle ut og signere en felles sikkerhetssjekkliste (ship shore safety checklist) for skip og land før laste-/losseoperasjonen kan starte.

Sjekklisten skal minimum inneholde punktene under.

Før og under laste- eller losseoperasjoner skal skipsføreren påse

- 1 at lasting eller lossing av last og ballastoperasjoner utføres under ansvarshavende offisers kontroll,
- 2 at fordelingen av last og ballastvann overvåkes under hele laste- eller losseprosessen for å sikre at skipets konstruksjon ikke overbelastes,
- 3 at skipet holdes på rett kjøl eller, dersom det er nødvendig med en viss slagside av driftsmessige grunner, at slagsiden holdes så liten som mulig,
- 4 at skipet holdes forsvarlig fortøyd, under behørig hensyn til lokale værforhold og værmeldinger,
- 5 at det finnes et tilstrekkelig antall offiserer og mannskap om bord til å justere fortøyningene og for enhver normal situasjon eller nødssituasjon, samtidig som det tas hensyn til besetningens behov for tilstrekkelige hvileperioder for å unngå tretthet,
- 6 at terminalrepresentanten gjøres oppmerksom på kravene med hensyn til trimming av lasten, som skal være i samsvar med framgangsmåtene i IMO's regelverk for sikker transport av fast bulklaster,
- 7 at terminalrepresentanten gjøres oppmerksom på kravene som stilles til skipet med hensyn til harmonisering mellom ballastoperasjoner og laste- eller lossehastigheten og på eventuelle avvik fra planen for tømning eller inntak av ballast, eller på eventuelle andre forhold som kan påvirke lastingen eller lossingen,
- 8 at ballastvannet lenses med en hastighet som er i samsvar med den avtalte lastepålastingsplanen og ikke fører til oversvømmelse av kaien eller av nærliggende fartøyer. Dersom det ikke er praktisk mulig for skipet å tømme alt ballastvannet før trimmingsstadiet i lastepålastingsprosessen, skal skipsføreren avtale med terminalrepresentanten de tidspunktene da lastingen eventuelt må stanses, og varigheten av slik stans,
- 9 at det er avtalt med terminalrepresentanten hvilke tiltak som skal treffes i tilfelle regn eller annet væromslag dersom lastens art vil kunne skape en risiko ved slike væromslag,
- 10 at det ikke utføres noe varmearbeid om bord eller i nærheten av skipet mens det ligger ved kai, med mindre dette skjer med terminalrepresentantens tillatelse og i samsvar med eventuelle krav fra vedkommende myndighet,
- 11 at det føres nøye oppsyn med lastingen eller lossingen og med skipet under de siste stadiene av laste- eller losseprosessen,
- 12 at terminalrepresentanten varsles umiddelbart dersom laste- eller losseprosessen har forårsaket skade eller en farlig situasjon, eller vil kunne gjøre det,
- 13 at terminalrepresentanten underrettes når endelig trimming av skipet må begynne, slik at transportsystemet kan tømmes,
- 14 at lossing av babord side avpasses nøyaktig etter lossing av styrbord side i samme rom for å unngå vridning i skipets konstruksjon,
- 15 at det ved inntak av ballast i ett eller flere rom tas hensyn til muligheten for utslipp av brennbar damp fra rommene, og at det treffes forholdsregler før varmearbeid tillates ved siden av eller over disse rommene.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 9 (4) BLU-kode, vedlegg 3 og BLU-manual, vedlegg 2.

Se eget dokument for Ship-shore safety checklist.

Skipets egnethet (suitability checklist)

Terminaloperatøren skal forvise seg om at bulkskip som foretar lasting eller lossing av faste bulklaster ved terminalen er driftsmessig egnet til dette.

Dette kan gjøres ved å bruke en sjekkliste for skipets egnethet som gjengir punktene i regelverket. Kapteinen skal skrive under på denne. Disse punktene kan også velges å legges til sikkerhetssjekklisten.

Bulkskip som anløper terminaler i Norge for å laste eller losse faste bulklaster, skal av terminaloperatøren kontrolleres med henblikk på om følgende krav er oppfylt:

1. de skal være utstyrt med lasterom og lukeåpninger av tilstrekkelig størrelse og med slik konstruksjon at den faste bulklasten kan lastes, stues, trimmes og losses på tilfredsstillende måte,
2. de skal være utstyrt med de identifikasjonsnumre for lasteromslukene som brukes i laste- eller losseplanen. Identifikasjonsnumrene for lasterom og lasteromsluker skal være tydelig merket. Numrenes plassering skal gjøre det lett for terminalens laste- og losseoperatører å identifisere lasterommene. Identifikasjonsnumrene skal også benyttes i lasteplanen,
3. lasteromslukene, åpningssystemene for lukene og sikkerhetsinnretningene skal være i god driftsmessig stand og brukes bare til de formål de er konstruert for,
4. varsellys for slagside skal, dersom de finnes, prøves før lasting eller lossing, og skal påvises å være i orden,
5. dersom det er påbudt å ha en godkjent lastmåler om bord, skal dette instrumentet være sertifisert og i stand til å foreta belastningsberegninger under lasting eller lossing,
6. framdrifts- og hjelpemaskineri skal være i god driftsmessig stand,
7. deksutstyr som brukes i forbindelse med fortøynings- og ankringsoperasjoner skal være driftsklart og i god stand.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 4 vedlegg 1 og BLU-manual vedlegg 1.

Se eget dokument for eksempel på Suitability checklist

Under lasting og lossing

Effektiv kommunikasjon

Effektiv kommunikasjon mellom skipet og terminalen skal opprettes. Kommunikasjonen skal hele tiden opprettholdes for å gjøre det mulig å besvare anmodninger om opplysninger om laste- eller losseprosessen og for å sikre rask reaksjon dersom skipsføreren eller terminalrepresentanten gir ordre om å stanse laste- eller losseoperasjonene.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 9 (5)

Lasting og lossing i samsvar med planen

Skipsføreren og terminalrepresentanten skal utføre laste- eller losseoperasjonene i samsvar med den avtalte planen. Terminalrepresentanten skal være ansvarlig for lasting eller lossing av den faste bulklasten med hensyn til lasterommenes rekkefølge og laste- eller lossemengde og -hastighet angitt i planen. Han skal ikke avvike fra den avtalte laste- eller losseplanen uten etter forutgående samråd med og skriftlig samtykke fra skipsføreren.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 9 (6)

Skader som oppstår ved lasting og lossing

Dersom det oppstår skade på skipets konstruksjon eller utstyr under lasting eller lossing, skal skaden omgående meldes av terminalrepresentanten til skipsføreren og om nødvendig repareres. Ref. § 10 (1)

Dersom skaden vil kunne svekke skrogets konstruksjon eller vanntetthet eller skipets vesentlige tekniske systemer, skal skipsføreren underrette i henhold til følgende:

- Norske skip: Sjøfartsdirektoratet eller anerkjent klasseinstitusjon. Ref. § 10 (2) a
- Utenlandske skip: Flaggstatens myndighet eller en organisasjon som er godkjent av den og opptrer på dens vegne samt Sjøfartsdirektoratet. Ref. § 10 (2) b

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 10

Avslutning

Erklæring at lasting/lossing er utført

Når lastingen eller lossingen er avsluttet, skal skipsføreren og terminalrepresentanten skriftlig erklære at lastingen eller lossingen er utført i samsvar med laste- eller losseplanen, herunder eventuelle avtalte endringer.

Når det gjelder lossing, skal denne skriftlige erklæringen være ledsaget av et dokument som bekrefter at lasterommene er tømt og rengjort i samsvar med skipsførerens krav, og angi eventuell skade som er påført skipet og eventuelle reparasjoner som er utført.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 9 (7)

Uenighet mellom skipsfører og terminalrepresentant

I tilfeller der Sjøfartsdirektoratet underrettes om uenighet mellom skipsføreren og terminalrepresentanten angående anvendelsen av framgangsmåtene fastsatt overfor, skal Sjøfartsdirektoratet gripe inn når dette er påkrevd av hensyn til sikkerheten eller det marine miljøet.

Ref. forskrift om sikker lasting og lossing av bulkskip § 9 (8)

Prosesstegning

Samhandling mellom havneterminal og skip - forskrift om sikker lastning og lossing av bulkskip

